

Síla silných

Podle anglického originálu “The Strength of the Strong” od Jacka Londona

Překlad: Jan Bína

Copyright © All wrongs reserved

Podobenství nelžou, ale lháři budou vykládat historky

Lip-King

Stařec *Dlouhá brada* na chvíli přerušil své vyprávění, olízl si umaštěné prsty a otřel je o svůj nahý bok v místě, kde jeho jediný kus rozedrané medvědí kůže již nestačil řádně plnit svou funkci. Okolo něj dřepěli na zadku tři mladí muži, jeho vnuci, *Běhá jako jelen*, *Žlutá hlava* a *Bojí se tmy*. Vzhledem si byli velmi podobní. Částečně je zakrývaly kůže divokých zvířat. Všichni byli útlí a vyhublí, měli úzké boky a pokrivené nohy, zároveň však hluboké hrudníky, těžké paže a obrovité ruce. Jejich hrudníky, ramena a vnější strany paží a nohou byly porostlé hustými chlupy. Dlouhé rozčuchané vlasy na hlavách jim svými dlouhými prameny padaly přes oči, ostrážitě, černé a jiskřící jako oči ptáků. V místech mezi očima byli úzcí, mezi tvářemi širocí. Jejich masívní spodní čelisti vystupovaly vpřed.

Byla jasná hvězdná noc a dole pod nimi se do dálky, kam až oko dohlédlo, rozprostíraly na všechny strany lesnaté kopce. Za jejich zády zíval černý otvor jeskyně, ze kterého čas od času zavanul prudký poryv větru. V okamžiku před nimi zaplanul oheň. Na jedné straně ležela již částečně snědená mrtvola medvěda a v uctivé vzdálenosti od ní sedělo několik velikých, chundelatých vlkopsů. Vedle každého muže ležel jeho luk a šípy a ohromný kyj. Při ústí jeskyně bylo o skálu opřených několik hrubých oštěpů.

„A tak to tedy bylo, když jsme se přesídlili z jeskyně na stromy,“ promluvil *Dlouhá brada*.

Při vzpomínce na předcházející příběh, kterou svými slovy vyvolal, se bouřlivě rozesmáli. Jako přerostlé děti. *Dlouhá brada* se smál s nimi. Pětípalcová kost v podobě dlouhé jehly, kterou měl vraženou uprostřed skrz chrupavku v nose, při tom poskakovala a tancovala a zdůrazňovala tím jeho již beztak dosti divoké, kruté a zuřivé vzezření. Ve skutečnosti nevyslovil zde zaznamenaná slova, avšak vydal svými ústy jakési zvířecí zvuky, které měly tento význam.

„A to je moje první vzpomínka na Mořské údolí,“ pokračoval *Dlouhá brada*. „Byli jsme tehdy velmi pošetilá tlupa. Neznali jsme tajemství síly. Neboť představte si - každá rodina žila sama pro sebe a starala se sama o sebe. Třicet rodin nás tenkrát bylo, ale jeden od druhého jsme se žádné posily nedočkali. Celou dobu jsme se jen jeden druhého báli. Ani jsme se nenavštěvovali. V koruně našeho stromu jsme si postavili příbytek z trávy a venku na plošině byla připravená hromádka kamení na

hlavy těch, kteří by se snad pokusili nás navštívit. Nikdy jsme také nechodili pod stromy jiných rodin. Můj bratr šel, jednou, pod strom starého *Hučívého hromu*. Padl s rozbitou hlavou a víc už nevstal.“

„Starý *Hučívý hrom* byl moc silný. Říkalo se, že dospělému muži umí holýma rukama utrhnout hlavu. Nikdy jsem neslyšel, že by to udělal, protože mu nikdo nikdy nedal příležitost. Můj otec tedy určitě ne. Jednoho dne, když byl otec dole na pláži, sebral *Hučívý hrom* matku. Nemohla rychle utíkat, protože den předtím ji nohu prackou poranil medvěd, když byla nahoře v kopcích sbírat bobule. Takže ji *Hučívý hrom* chytil a odnesl nahoru na svůj strom. Otec ji nikdy nedostal zpátky. Báł se. Starý *Hučívý hrom* se na něj šklebil a dělal posměšné obličejce.“

„Ale otci to nevadilo. *Silná paže* byl dalším silákem. Byl jedním z nejlepších rybářů. Ale jednou, když sbíral vajíčka racků, spadl z útesu. Od té doby už nikdy nebyl silný. Hodně kašlal a jeho ramena se zúžila a přiblížila k sobě. A tak si otec vzal ženu *Silné paže*. A když pak *Silná paže* přišel a kašlal pod naším stromem, otec se mu vysmál a házel na něj kamení. Tak se to tehdy dělalo. Nevěděli jsme, jak spojit síly dohromady a stát se silnými.“

„Copak by tehdy vzal bratr bratrovi ženu?“ dožadoval se vysvětlení *Běhá jako jelen*.

„Ano, pokud by odešel a žil pak sám na jiném stromě.“

„Ale my takové věci teď už neděláme,“ namítl *Bojí se tmy*.

„No to je proto, že jsem vaše otce učil lepšímu způsobu.“ *Dlouhá brada* vrazil svou chlupatou ruku do medvědího masa a vytáhl plnou hrst loje, který pak přemýšlivě cucal a olizoval. Opět si otřel prsty o nahý bok a pokračoval. „To, co vám povídám, se stalo dávno, před dlouhou dobou, dřív než jsme poznali lepší způsob.“

„Jste museli být pěkní hlupáci, že jste neznali nic lepšího,“ poznamenal *Běhá jako jelen* a *Žlutá hlava* souhlasně zamručel.

„Byli a jak uvidíte, byli jsme ještě větší. Přesto jsme se naučili lepší cestě. To bylo tak. My, co jíme ryby, jsme se nenaučili spojovat své síly, až by naše společná síla byla silou nás všech. Ale ti, co jedí maso, kteří žili za předělem ve Velkém údolí, stáli při sobě, lovili společně, rybařili dohromady a bojovali jako jeden muž. Jednoho dne přišli do našeho údolí. Každá rodina naší tlupy se schovala na vlastním stromě nebo ve vlastní jeskyni. Těch, co jedí maso, bylo jen deset, ale bojovali společně, kdežto my jsme bojovali každá rodina zvlášť.“

Dlouhá brada počítal dlouze a zmateně na prstech.

„Nás bylo šedesát,“ což bylo maximum, co dokázal prsty a ústy napočítat, „a byli jsme velmi silní, jenom jsme to nevěděli. Dívali jsme se, jak deset mužů napadlo strom *Hučivého hromu*. Bojoval dobře, ale neměl šanci. Sledovali jsme to. Když se nějaký z těch, co jedí maso, pokoušeli vylézt na strom, *Hučivý hrom* se musel ukázat, aby jim na hlavy mohl házet kameny, ale přesně na to ti zbývající, co jedí maso, čekali a zasypali ho šípy. A to byl konec *Hučivého hromu*.“

„Potom dostali ti, co jedí maso, *Jedno oko* a jeho rodinu v jejich jeskyni. Při ústí jeskyně zapálili oheň a vykouřili je ven, tak jako jsme my dnes vykouřili toho medvěda. Pak se pustili za *Šesti prsty*, vyšplhali nahoru na jeho strom, a když pak zabíjeli jeho a jeho odrostlého syna, zbývající z nás utekli pryč. Pochytali některé z našich žen, zabili dva staré muže, kteří už nemohli rychle běžet, a několik dětí. Ženy si odtáhli s sebou pryč do svého Velkého údolí.“

„Potom jsme se my zbylí příkradli zpátky a začali jsme si, snad proto, že jsme měli strach a chtěli být jeden druhému blízko, o tom všem povídat. Byla to naše první porada - naše první opravdická porada. A na této poradě jsme utvořili náš první kmen. Právě jsme se totiž něco naučili. Z deseti těch, co jedí maso, měl každý sílu deseti, protože těch všech deset bojovalo jako jeden muž. Oni všichni spojili svoji sílu dohromady. Ale přes našich třicet rodin a šedesát mužů jsme neměli větší sílu než sílu pouhého jednoho muže, protože každý bojoval sám.“

„Byla to tenkrát veliká rozprava a velmi složitá, protože jsme neměli slova jako máme teď, kterými bychom se domlouvali. Až dlouho potom vymyslel *Brouk* nějaká slova a i ostatní z nás čas od času na nějaká nová slova přijdou. Nakonec jsme ale všichni souhlasili, že naši sílu spojíme dohromady a že budeme jako jeden muž, až ti, co jedí maso, přijdou zase přes předěl, aby nám ukradli naše ženy. A to byl tedy už kmen.“

„Dva muže jsme určili ke stráži na předělu, jednoho ve dne, druhého v noci, aby hlídali, jestli se neblíží ti, co jedí maso. Ti dva byli očima kmene. Ve dne i v noci pak bylo ještě určeno dalších deset mužů, kteří byli vzhůru, připraveni se svými kyji a oštěpy a šípy okamžitě vyrazit do boje. Když šel dříve muž na ryby nebo škeble nebo vybírat racčí vajíčka, musel s sebou nést svoje zbraně a polovinu času pak shromažďoval jídlo a polovinu dával pozor, aby ho nějaký jiný muž nechytil a nezabil. Teď se to najednou všechno změnilo. Muži vyráželi ven beze zbraní a celou dobu jenom shromažďovali potravu. Podobně když chodily ženy do kopců sbírat

bobule a kořeny, pět z deseti mužů šlo vždycky s nimi a chránili je. A zároveň celou tu dobu, ve dne i v noci, oči kmene slídily po krajině z vrcholku předělu.“

„Ale opět nastaly potíže. A jako obvykle to bylo kvůli ženám. Muži bez žen chtěli ženy jiných mužů. Bylo z toho mnoho bojů a rozepří a občas skončil některý z mužů s rozbitou lebkou nebo oštěpem v těle. Zatímco byl jeden muž nahoře na předělu na hlídce, jiný mu ukradl ženu a okradený se přihnal dolů, aby ji vybojoval zpět. Pak dostal ten zbývající z hlídky strach, že by někdo mohl ukrást ženu také jemu, a i on přiběhl dolů. Potom se taky rozkmořilo mezi sebou navzájem těch deset, co nosili stále zbraně, a bojovali pět mužů proti pěti, až ti jedni utekli dolů na pobřeží a ti druzí se je pak snažili dohnat a chytit.“

„Kmen byl ponechán bez očí a bez strážců. Neměli jsme sílu šedesáti. Neměli jsme vůbec žádnou sílu. A tak jsme udělali poradu a naše první zákony. V té době jsem nebyl víc než malé štěně, ale pamatuji si to. Řekli jsme, že abychom byli silní, nesmíme bojovat jeden proti druhému, a udělali jsme zákon, že když jeden muž zabije jiného, pak toho zbylého zabije kmen. Udělali jsme druhý zákon, že toho, kdo ukradne jinému ženu, zabije kmen. Řekli jsme, že když bude mít nějaký muž moc velkou sílu a touto silou bude ubližovat ostatním bratrům z kmene, toho zabijeme také, aby jeho síla nemohla už víc zraňovat. Protože kdybychom nechali jeho sílu, aby zraňovala, ostatní bratři by mohli dostat strach, kmen by se rozpadl a my bychom byli stejně slabí, jako když k nám poprvé přišli ti, co jedí maso, a zabili *Hučivý hrom*.“

„*Kost v pěsti* byl silným mužem. Velmi silným. A neznal zákon. Znal jenom svoji vlastní sílu a s její celou mohutností šel a sebral ženu *Tři škeblí*. *Tři škeble* se snažil bojovat, ale *Kost v pěsti* mu kyjem vyrazil mozek z hlavy. *Kost v pěsti* však zapomněl, že my všichni muži jsme svoji sílu spojili dohromady, abychom mezi námi udrželi zákon, a tak jsme ho u paty jeho stromu zabili a jeho tělo pověsili na větev jako výstrahu, že zákon je silnější a větší než jeden jakýkoli muž.“

„Pak ale nastaly další těžkosti, protože musíte vědět, *Běhá jako jelene*, *Žlutá hlavo* a *Bojí se tmy*, ono to není snadné udělat kmen. Objevovalo se moc věcí, maličností, a bylo těžké pokaždé svolávat poradu všech mužů. Měli jsme porady ráno, porady v poledne, večer, v noci i o půlnoci. Už jsme skoro ani nestačili chodit ven a opatřovat si potravu kvůli všem těm poradám. Vždycky se vynořila nějaká drobnost, co byla potřeba domluvit, jako třeba vybrání dvou nových strážců na hlídku na kopci místo těch starých, nebo kolik jídla se má odevzdat do společné

zásoby pro ty muže, co měli u sebe pořád nosit zbraně a nemohli si jídlo opatřit sami.“

„Potřebovali jsme náčelníka, který by se o tyhle věci staral, který by byl hlasem poradní tlupy a který by se poradní tlupě zodpovídal za věci, co udělal. A tak jsme jmenovali *Prsk-prska* náčelníkem. Byl také velmi silným mužem a navíc mazaným a když byl rozzlobený, dělal zvuky podobné jako dělává divoká kočka - prsk-prsk.“

„Deset mužů, co strážili kmen, bylo určeno k tomu, aby stavěli kamenné hrazení přes nejužší část údolí. Ženy a velké děti jim pomáhaly, také další muži, až byl val pevný a silný. Potom se všechny rodiny odvážily dolů ze svých jeskyní a korun stromů a postavily si příbytky z trávy za touto ochrannou hradbou. Tyto domy byly velké a daleko lepší než jeskyně a stromy a každý užíval lepší časy, protože muži spojili svoje síly dohromady a stali se kmenem. Díky hrazení a strážím a pozorovatelům zbývalo více času na lov a rybaření a sbírání kořenů a bobulí. Měli jsme více jídla, lepšího jídla, a nikdo nemusel hladovět. A *Tři nohy* - jmenoval se tak, protože si už jako malý chlapec rozdrtil nohu a od té doby se při chůzi opíral o klacek - našel semeno divokého obilí a zasadil je do půdy před svým domem v údolí. *Tři nohy* také zkoušel sázet tlusté kořeny a jiné další rostliny, co našel v údolích v horách.“

„A že bylo v Mořském údolí bezpečno, díky hrazení a strážím a pozorovatelům, a protože jsme měli spoustu jídla pro všechny a nemuseli jsme o ně ani bojovat, přitáhlo k nám mnoho rodin z pobřežních údolí na obou stranách i z údolí vysoko v horách ve vnitrozemí, kde do té doby žili více jak divoká zvířata než jako lidé. Netrvalo tak dlouho a Mořské údolí se úplně zaplnilo a žilo v něm rodin nepočítaně. Ale než se to stalo, půda, která byla dřív volná a patřila všem, byla rozdělena. Začal s tím *Tři nohy*, když sázel obilí. Většina z nás se však o půdu nestarala. Mysleli jsme si, že označování hranic pomocí plotů z kamení byla bláznivost. Potravu jsme měli spousty, tak co bychom si víc mohli přát? Pamatuji si, že jsme, můj otec a já, pro *Tři nohy* stavěli kamenné ploty a dostávali jsme za to obilí.“

„Jen nemnozí si rozdělili všechnu půdu a *Tři nohy* dostal většinu. A taky ostatní, kteří si nejprve nějakou půdu vzali, ji postupně výměnou za obilí a tlusté kořeny, a za medvědí kožešiny a ryby, co sedláci dostávali od rybářů za obilí, dávali těm několika, co už vlastnili zbytek. A tak první věc, kterou jsme zjistili, že už žádná půda nezbývá.“

„Asi někdy v tomto čase zemřel *Prsk-prsk* a náčelníkem se stal jeho syn, *Psí zub*. Dožadoval se toho, aby se stal náčelníkem, protože i jeho otec byl náčelníkem před ním. Sám sebe pak považoval za ještě většího, než byl jeho otec. Nejprve byl dobrým náčelníkem a usilovně pracoval, takže poradní tlupa měla čím dál tím méně práce. A pak najednou se v Mořském údolí ozval nový hlas. Byl to *Žborcený pysk*. Dřív jsme o něm nikdy neměli valné mínění až do té doby, než začal mluvit s dušemi mrtvých. Později jsme mu začali říkat *Velký tlustoch*, protože přespříliš jedl, nedělal žádnou práci a jenom se zvětšoval a zakulacoval. Jednoho dne nám *Velký tlustoch* řekl, že on ovládá tajemství smrti a že on je hlasem Boha. Stal se velkým přítelem *Psího zubu*, který poručil, abychom *Velkému tlustochovi* postavili dům z trávy. A *Velký tlustoch* všude okolo domu rozložil zařikadla tabu a Boha ukryl uvnitř.“

„*Psí zub* měl čím dál tím větší slovo než samotná poradní tlupa a když ta začala reptat a chtěla jmenovat nového náčelníka, promluvil *Velký tlustoch* s hlasem Boha a řekl ne. Také *Tři nohy* a další, co drželi půdu, stáli za *Psím zubem*. Navíc nejsilnějším mužem poradní tlupy byl *Mořský hřívnač* a jemu potají dávali majitelé půdy pozemky a spousty medvědích kůží a koše zrní. A tak *Mořský hřívnač* řekl, že hlas Velkého tlustocha je opravdu hlasem božím a musí se poslouchat. Brzy na to byl *Mořský hřívnač* ustanoven hlasem *Psího zubu* a většinu všech promluv pak dělal místo něho.“

„No a pak zde byl také *Malý pupek*, drobný muž v pase tak úzký, že vypadal, jako by se nikdy dosyta nenajedl. V ústí řeky, tam za písčnou výspou, která rozměňuje sílu příboje, vybudoval past na ryby. Nikdo nikdy past na ryby neviděl, ani nikoho nikdy nenapadlo nějakou postavit. Týdny na ní pracoval, se svými syny a svojí ženou, zatímco ostatní z nás se jejich lopotě vysmívali. Ale jakmile byla hotová, chytil do ní první den více ryb, než co by dokázal nachytat dřív celý kmen za týden, a bylo okolo toho hodně radosti. V řece však už bylo jen jedno další takové příhodné místo na rybí past a když jsme potom můj otec a já a tucet dalších začali budovat velikánskou past, přišli z velkého travnatého domu, který jsme postavili pro *Psí zub*, strážce. A ty nás popíchly svými oštěpy a nakázaly, abychom se klidili pryč, protože *Malý pupek* na tomto místě postaví past sám, a to na příkaz *Mořského hřívnače*, který byl hlasem *Psího zubu*.“

„Bylo okolo toho tenkrát hodně reptání a nespokojenosti a můj otec svolal poradní tlupu. Ale když potom vstal, aby promluvil, probodl mu *Mořský hřívnač* hrdlo oštěpem a otec zemřel. A *Psí zub* a *Malý pupek* a *Tři nohy* a všichni ostatní, co měli půdu, řekli, že to bylo dobře. A *Velký tlustoch* prohlásil, že to byla vůle Boha. Potom se už všichni báli promluvit na poradě a to byl konec poradní tlupy.“

„Jiný muž, *Prasečí čelist*, začal chovat kozy. Doslechl se o tom, když byl mezi těmi, co jedí maso, a za krátko měl spoustu stád. Jiní muži, kteří neměli ani půdu ani pasti na ryby a kteří by jinak měli hlad, byli rádi, že mohou pro *Prasečí čelist* pracovat, starat se o jeho kozy, chránit je před útoky divokých psů a tygrů a vodit je na pastviny v horách. Za to jim dával *Prasečí čelist* kozí maso na jídlo a kozí kůže na oblečení. Někdy také potom vyměňovali kozí maso za ryby a zrní a tlusté kořeny.“

„V této době se také objevily peníze. *Mořský hřívnač* byl prvním, kdo je vymyslel a všechno domluvil se *Psím zubem* a *Velkým tlustochem*. Musíte rozumět, že právě těmhle třem připadal podíl ze všeho v Mořském údolí. Jeden koš zrní z každých tří jim patřil, jedna ryba ze tří, jedna koza z každých tří byla jejich. Oni za to potom krmili strážce a pozorovatele a zbytek si nechávali pro sebe. Někdy, když se podařil obzvláště dobrý úlovek, dokonce už ani nevěděli, co s tím svým celým podílem dělat, kolik ho bylo. A tak *Mořský hřívnač* přikázal ženám, aby vyráběly z mušliček peníze - malé kulaté kousky s dírkou uprostřed každé, všechny hladké, jemné a nablýskané. Svazovaly se dohromady na šňůry a tyhle šňůry se jmenovaly peníze.“

„Každá šňůra měla hodnotu třiceti nebo čtyřiceti ryb, ale ženy, které vyráběly každá za den jednu šňůru, dostávaly po dvou rybách. Ryby pocházely z podílů *Psího zubu*, *Velkého tlustocha* a *Mořského hřívnače* - z podílů, které ti tři už nemohli sníst. Takže jim najednou patřily i všechny peníze. Jednoho dne potom řekli *Třem nohám* a dalším, co jim patřila půda, že jim mají odvádět jejich podíly namísto zrní a kořenů v penězích. *Malý pupek* měl místo ryb dávat peníze, *Prasečí čelist* měl svůj díl koz a sýra platit penězi. A tak ten, co neměl nic, pracoval pro toho, co měl, a zapláceno dostával penězi. Těmi penězi si pak kupoval zrní, ryby, maso a sýr. A *Tři nohy* a všichni, co jim něco patřilo, platili *Psímu zubu* a *Mořskému hřívnači* a *Velkému tlustochovi* podíly v penězích. Ti pak platili penězi také strážce a pozorovatele, kteří si za peníze kupovali svoje jídlo. No a protože peníze byly laciné, *Psí zub* vzal za strážce daleko více mužů. Spousta mužů pak využila toho, že se peníze daly levně vyrobit, a začala je z mušlí vyrábět sama. Ale strážci takové propíchali oštěpy a zasypali je šípy, protože se prý pokusili rozbít kmen. Rozbíjet kmen bylo špatné, protože potom by ti, co jedí maso, přešli předěl a pozabíjeli všechny.“

„*Velký tlustoch* byl hlasem Boha, ale on si k sobě vzal *Zlomené žebro* a udělal ho svým kazatelem, takže se stal hlasem *Velkého tlustocha* a většinu všech promluv obstarával za něj. Oba potom měli další muže jako svoje služebníky. Stejně tak měli i *Malý pupek* a *Tři nohy* a *Prasečí čelist*, aby mohli polehávat na slunci okolo svých domů z trávy, další muže, kteří jim donášeli zprávy a dávali rozkazy jejich jménem.

Stále více mužů bylo takto odváděno od své práce a ti, co ještě zbývali, pak pracovali daleko tvrději než kdy předtím. Zdálo se, že lidé si přáli nepracovat vůbec a jen usilovali o to, najít a vymyslet způsoby, jakými přimět ostatní, aby pracovali pro ně. *Křivé oko* na takový způsob přišel. Z obilí udělal první ohnivý odvar a potom už nepracoval, protože se dohodl se *Psím zubem* a *Velkým tlustochem* a s ostatními pohlaváry a ti souhlasili, že on bude jediným, kdo smí vyrábět ohnivý odvar. Ale *Křivé oko* žádnou práci sám nedělal. Jiní muži pro něj odvar vařili a on jim za to platil penězi. A pak za peníze ohnivý odvar prodával a všichni muži jej kupovali. Mnoho šňůr s penězi nakonec dal *Psímu zubu* a *Mořskému hřivnáči* a všem těm ostatním.“

„*Velký tlustoch* a *Zlomené žebro* stáli za *Psím zubem*, když si bral svoji druhou ženu, a svoji třetí ženu. Prohlásili, že *Psí zub* je úplně jiný nežli ostatní muži, že je druhým hned po Bohu, kterého *Velký tlustoch* schovává ve svém domě zaříkadel tabu, *Psí zub* to potvrdil taky a chtěl vědět, kdo jsou všichni ti, co se opovažují reptat nad tím, kolik má žen. *Psí zub* si nechal udělat velkou kanoi, spoustu dalších mužů odvolal z práce a ti pak nedělali nic jiného, než že se povalovali na slunci, a jen tehdy, když *Psí zub* chtěl jet v kanoi, pro něj pádlovali. *Tygrí tvář* potom jmenoval předákem nad všemi strážemi. *Tygrí tvář* se tak stal jeho pravou rukou a když se *Psímu zubu* nějaký muž znelíbil, nechal *Tygrí tvář*, aby takového muže zabil. A *Tygrí tvář* pak také udělal dalšího muže svojí pravou rukou a nařizovatelem příkazů a tím, kdo za něj a pro něj zabíjel.“

„Ale tady najednou byla ta podivnost: jak dny ubíhaly, jsme my, co jsme zbyli na práci, pracovali stále tvrději a tvrději, přesto jsme měli čím dál tím méně, co jíst.“

„Ale co ty všechny kozy a obilí a všechny tlusté kořeny a past na ryby,“ ozval se *Bojí se tmy*, „co z toho zbylo? Copak nakonec nebylo více jídla, které jste prací mohli získat?“

„Ale ano,“ souhlasil *Dlouhá brada*. „Tři muži na jedné pasti na ryby dokázali ulovit víc, než dříve celý kmen bez pasti. Ale cožpak jsem neříkal, že jsme byli blázni? Čím více jídla jsme uměli získat, tím méně jsme ho měli k snědku.“

„Přece ale muselo být jasné, že to všechno snědla ta spousta těch, co nepracovala,“ dožadoval se odpovědi *Žlutá hlava*.

Dlouhá brada smutně přikývl. „*Psí zub* měl psy a ti byli nacpaní masem k prasknutí, a muži, co se jen váleli na slunci a nepracovali, se přes tuk a špek už ani

nemohli pohnout. A vedle toho byly malé děti, které se snažily usínat křičíce hlady, neustále sužovány pláčem a nářkem.“

Toto barvitě líčení hladomoru vyčerpalo *Běhá jako jelena* natolik, že vytrhl kusanec medvědího masa a na klacku jej začal nad řeřavými uhlíky opékat. Když maso potom začal za vydatného mlaskání hltat, *Dlouhá brada* pokračoval.

„Když jsme začali bruchet a nadávat, postavil se *Velký tlustoch* a hlasem Boha řekl, že Bůh vyvolil moudré muže, aby vlastnili půdu a kozy a past na ryby a ohnivý odvar, a že bez těchto moudrých mužů bychom byli všichni jen zvířata jako v dobách, kdy jsme žili na stromech.“

„A potom se objevil jeden, který se stal zpěvákem písní pro krále. Říkali mu *Brouk*, protože byl malý, nemotorný v tváři i rukama, nedokázal ani kloudně pracovat, ani se k činu nikdy neměl. Miloval nejtučnější morkové kosti, nejvybranější ryby, čerstvé ještě teplé kozí mléko, první právě dozrálé obilí a pohodlné místo u ohně. A tak tím, že se stal zpěvákem písní pro krále, vymyslel jak nedělat nic a přitom tloustnout. No a když pak začali ostatní brblat čím dál tím víc, někteří dokonce házeli i kameny na králův dům z trávy, zazpíval *Brouk* píseň o tom, jak je to dobré, když je člověk pojídačem ryb. V té jeho písni říkal, že pojídači ryb byli vyvoleni Bohem, ti nejdokonalejší, co Bůh kdy stvořil. O těch, co jedí maso, zpíval jako o prasatech a vránách, a líčil jak skvělé a přínosné pro ty, co jedí ryby, je bojovat a umírat při prosazování božího úmyslu, což je zabíjení těch, co jedí maso. Slova jeho písně v nás vzplála jako suché chrástí v ohni a hned jsme se chtěli nechat sešikovat proti těm, co jedí maso. Zapomněli jsme, že máme hlad, zapomněli jsme, proč jsme brblali, a místo toho jsme byli nadšení, že nás *Tygří tvář* zavedl na předěl, kde jsme zabili mnoho těch, co jedli maso, a byli jsme spokojení.“

„Ale poměry v Mořském údolí se nijak nezlepšily. Jediným způsobem, jak získat nějaké jídlo, byla práce pro *Tři nohy* nebo *Malý pupek* nebo *Prasečí čelist*; ona totiž už nezbyla žádná půda, kterou by si mohl jeden pro sebe osázet obilím. A často se stávalo, že bylo daleko víc mužů, než kolik práce mohli *Tři nohy* a ti ostatní potřebovat. A tak tito muži bývali hladoví, stejně i jejich ženy a děti a jejich staré matky. *Tygří tvář* řekl, že by se mohli stát strážci, kdyby chtěli. No a mnozí chtěli a od té doby pak již nedělali žádnou práci a jen píchali kopí do mužů, kteří pracovali a kteří zároveň brblali, že musí žít tolik nicnedělačů.“

„A když jsme začali brblat, pokaždé začal *Brouk* zpívat nějakou novou píseň. Povídal, že *Tři nohy* a *Prasečí čelist* a ti ostatní jsou silní muži, a že právě proto mají o tolik víc. Povídal, že bychom měli být rádi, že máme mezi sebou takové silné

muže, jinak že bychom již dávno zahynuli naší malostí nebo rukama těch, co jedí maso. A proto bychom taky měli rádi nechat takové silné muže mít všechno, na co položí ruku. A *Velký tlustoch* a *Prasečí čelist* a *Tygří tvář* a všichni ostatní řekli, že to je pravda.“

„Dobrá,“ řekl *Dlouhý tesák*, „v tom případě budu i já silný muž.“ „A obstaral si obilí a začal dělat ohnivý odvar a prodávat ho za šňůry peněz. A když si začal *Křivé oko* stěžovat, řekl *Dlouhý tesák*, že je sám také silný muž a jestli bude dál *Křivé oko* něco vykřikovat, tak že mu z hlavy vyrazí mozek. To *Křivé oko* polekalo a tak vyhledal *Tři nohy* a *Prasečí čelist* a všechno jim řekl. A všichni ti tři šli za *Psím zubem*. A *Psí zub* promluvil s *Mořským hříváněm* a ten poslal běžce se zprávou k *Tygří tváři*. A *Tygří tvář* poslal své strážné, kteří spálili *Dlouhému tesáku* dům i se zásobami ohnivého odvaru, který dělal. Taky zabili jeho i celou jeho rodinu. A *Velký tlustoch* řekl, že je to tak dobře, a *Brouk* zazpíval novou píseň o tom, jak správné to bylo poslouchat zákon, jak je *Mořské údolí* krásná země, a jak by každý, kdo miluje *Mořské údolí*, měl jít a zabíjet ty špatné pojídače masa. A znovu na nás jeho píseň zapůsobila jako oheň, že jsme úplně zapomněli brblat.“

„Bylo to zvláštní, velmi zvláštní. Když *Malý pupek* chytl příliš mnoho ryb, takže jich potom měl mnoho prodávat za málo peněz, hodil těch moc ryb zpátky do moře tak, aby mu zbylo víc peněz za to málo ryb, co si nechal. A *Tři nohy* často nechával mnohá velká pole ležet ladem tak, aby za svoje obilí dostal více peněz. A potom ženy, které vyrobily tolik peněz z mušliček, že jich bylo na nákup věcí taky potřeba moc, přestaly na příkaz *Psího zubu* peníze vyrábět. Ale ty ženy pak neměly práci a začaly zastávat mužskou práci. Já sám jsem pracoval na rybí pasti a dostával jsem jednu šňůru peněz každých pět dní. Na moje místo přišla moje sestra, ale ta dostávala jednu šňůru peněz každých deset dní. Ženy pracovaly laciněji a bylo méně jídla a *Tygří tvář* nám řekl, abychom se stali strážnými. Jenomže já jsem se strážným stát nemohl, protože jsem byl na jednu nohu chromý a *Tygří tvář* by mě nechtěl. A takových jako já nás bylo plno. Byli jsme zlomení muži, dobří jen k tomu, abychom žebrali o práci nebo se starali o děti, zatímco ženy pracovaly.“

Žlutá hlava z toho vyprávění až dostal hlad a hodil na řeřavé uhlí kus medvědího masa.

„Proč jste ale proti tomu nic neudělali, vy všichni, a nezabili *Tři nohy* a *Prasečí čelist* a *Velkého tlustocha* a ten zbytek, abyste měli dost jídla?“,“ dožadoval se odpovědi *Bojí se tmy*.

„Protože jsme tomu nerozuměli,“ opáčil *Dlouhá brada*. „Bylo toho tolik o čem jsme museli přemýšlet. A taky tam pořád byli strážníci a píchali do nás oštěpy, a *Velký tlustoch* se svým povídáním o Bohu, a *Brouk*, co zpíval svoje písničky. A když někdo začal uvažovat jasně a řekl to nahlas, přišel *Tygří tvář* se svými strážemi a přivázali takového muže ke skalám dole za odlivu, aby se potom za přílivu utopil.“

„Byla to zvláštní věc, ty peníze. Bylo to jako ty *Broukovy* písničky. Vypadalo to, že je to v pořádku, ale nebylo, a my jsme to chápali jen velmi pomalu. *Psí zub* začal peníze schovávat. Dával je na velkou hromadu, v domě z trávy, a ve dne i v noci je hlídali strážníci. A čím víc peněz měl schovaných v domě, tím byly peníze vzácnější, takže jeden muž musel na jednu šňůru peněz pracovat déle než předtím. A taky se pořád mluvilo o válce s těmi, co jedí maso, a *Psí zub* a *Tygří tvář* naplnili mnoho domů obilím a sušenými rybami a uzeným kozím masem a sýrem. A kvůli tomu jídlu schovanému tam v horách, nebylo co jíst tady dole. Ale copak na tom záleželo? Kdykoli začali lidé brblat příliš hlasitě, zazpíval *Brouk* novou písničku, a *Velký tlustoch* řekl, že to sám Bůh nakázal zabíjet ty, co jedí maso, a *Tygří tvář* nás vedl přes předěl, abychom zabíjeli a byli zabiti. Na strážného, který se líně povaloval na slunci, jsem nebyl dost dobrý, ale když jsme šli do války, přijal mě *Tygří tvář* rád. A když jsme snědli všechny zásoby jídla v domech, přestali jsme bojovat a vrátili se zpátky hromadit další jídlo.“

„Tak to jste se zbláznili už dočista všichni,“ utrousil *Běhá jako jelen*.

„To jsme se zbláznili dočista všichni,“ souhlasil *Dlouhá brada*. „Bylo to opravdu divné, všechno. A pak tu byl *Rozpůlený nos*. Říkal, že špatně je všechno. Říkal, že je pravda, že jsme zesílili tím, když jsme spojili naše síly dohromady. A bylo správné, když jsme poprvé zformovali kmen, a když jsme zbavili síly ty, kteří kmenu svou silou škodili - muže, kteří řezali hlavy svých bratrů a kradli jim ženy. Ale nyní, že kmen už nesílí, ale slábne, protože se objevili muži s jiným druhem síly - muži se silou půdy, jako *Tři nohy*; se silou rybí pasti, jako *Malý pupek*; nebo se silou kozího masa, jako *Prasečí čelist*. To, co je podle *Rozpůleného nosu* potřeba dělat, je zbavit tyto muže jejich zlé síly; přinutit je chodit do práce, všechny, a nenechat jíst žádného muže, který by nepracoval.“

„A *Brouk* zazpíval píseň o mužích jako byl *Rozpůlený nos*, kteří se chtěli vrátit zpátky na stromy.“

„*Rozpůlený nos* ale řekl, že to tak není; že se nechce vracet zpátky, ale že chce jít kupředu; že jsme zesílili jedině tím, že jsme spojili svoje síly dohromady; a že kdyby ti, co jedí ryby, spojili síly s těmi, co jedí maso, nebylo by žádných dalších válek a

žádných dozorců a žádných strážných, a že kdyby tak pracovali všichni muži, měli bychom tolik jídla, že by žádný muž nemusel pracovat víc než dvě hodiny denně.“

„A *Brouk* na to zazpíval znovu, že *Rozpůlený nos* je líný, a zazpíval taky *Píseň včel*. Byla to podivná píseň, a ti, kteří ji slyšeli, začali bláznit podobně, jako když se pije mnoho silného ohnivého odvaru. Ta píseň vyprávěla o roji včel a o loupeživé vose, která se vloudila do úlu, kde bydlela s včelami a kradla jim všechny med. Vosa byla líná a vysvětlovala jim, že není potřeba pracovat; taky včelám namluvila, že je potřeba se přátelit s medvědy, kteří nejsou žádní zloději medu, ale čistě jen dobří přátelé. A *Brouk* dál zpíval křivými a nepoctivými slovy tak, aby ti, kteří to slyšeli, věděli, že roj byl ve skutečnosti kmen Mořského údolí, medvědi byli pojídači masa, a líná vosa představovala *Rozpůlený nos*. A když *Brouk* došel k místu, ve kterém včely poslouchaly vosu až je to téměř zahubilo, začali lidé bručet a nespokojeně vrčet, a ve chvíli, kdy nakonec dobré včely povstaly a ubodaly vosu k smrti, vzali lidé ze země do rukou kameny a ukamenovali *Rozpůlený nos* k smrti a házeli dál kameny tak dlouho, až z něj nebylo nic vidět a zbyla jen obrovská hromada kamení. A bylo mnoho chudých lidí, kteří pracovali dlouho a těžce a neměli dost jídla, a kteří přesto pomáhali házet kamení na *Rozpůlený nos*.“

„A po smrti *Rozpůleného nosu* už zbýval jen jeden muž, který měl odvalu vstát a říct nahlas, co si myslí. Tím mužem byl *Chlupatá tvář*.“ „Kde je síla silných?“, ptal se. „My jsme ti silní, každý z nás, a jsme silnější než *Psí zub* a *Tygří tvář* a *Tři nohy* a *Prasečí čelist* a všichni ti zbývající, co nedělají nic, jedí mnoho a oslabují nás ranami své síly, která je špatnou silou. Muži, kteří jsou otroky, nejsou silní. Kdyby byl býval muž, který poprvé vynašel užitek ohně, využil svou sílu, byli bychom všichni dnes jeho otroky stejně, jako jsme nyní otroky *Malého pupku*, který vynašel užitek rybí pasti; a mužů, kteří vynašeli užitek půdy a koz a ohnivého odvaru. Dříve jsme žili na stromech, mí bratři, a nikdo nebyl v bezpečí. Ale už mezi sebou nebojujeme. Spojili jsme naše síly dohromady. Přestaňme tedy bojovat s těmi, co jedí maso. Pojďme spojit naše síly s jejich silami. Potom budeme opravdu silní. A potom můžeme společně, ti, co jedí maso, i ti, co jedí ryby, vyrazit ven a pozabíjet tygry a lvy a vlky a divoké psy, a můžeme pást kozy na svazích, a zasázat naše obilí a tlusté kořeny ve všech vysokých horských údolích. Potom budeme tak silní, že všechna dravá zvířata před námi uprchne a zahyne. A nic nám neodolá, protože síla každého člověka bude silou všech lidí na světě.“

„Tak promluvil *Chlupatá tvář*, kterého na to také hned zabili, protože, jak řekli, byl divochem a chtěl jít žít zpátky na stromech. Bylo to velmi podivné. Kdykoli

vystoupil nějaký muž a chtěl jít kupředu, všichni ti, co stáli na místě, začali tvrdit, že právě on jde zpátky a měl by být zabit. A chudí lidé pomáhali kamenovat a byli pomatení. Všichni jsme byli pomatení kromě těch, co byli tlustí a nepracovali. Pomatení byli nazýváni moudrými a moudří byli kamenováni. Muži, kteří pracovali, nedostávali dost, aby se najedli, a ti, kteří nedělali nic, se přejídali.“

„A kmen ztrácel svou sílu. Děti byly slabé a nemocné. A protože jsme neměli dost jídla, začaly nás kosit různé divné nemoci a my umírali jako mouchy. A pak přišli ti, co jedí maso. Příliš často jsme následovali *Tygří tvář* přes předěl a zabíjeli je. Nyní přišli oni k nám, abychom zaplatili krví. Byli jsme příliš slabí a nemocní na to, abychom dokázali obsadit velkou hradbu. A tak nás zabili, všechny kromě několika žen, které s sebou odvěkli. *Brouk* a já jsme dokázali utéct, a já se schoval v nejdivočejším kraji a stal se ze mě lovec masa a už jsem nikdy nehladověl. Ukradl jsem těm, co jedí maso, jednu ženu a začali jsme bydlet v jeskyni vysoko v horách, kde nás nemohli najít. A měli jsme tři syny, a každý z nich ukradl těm, co jedí maso, jednu ženu. A zbytek už víte, protože jste přeci synové mých synů, pravda?“

„Ale co bylo s *Broukem*?“ chtěl vědět *Běhá jako jelen*. „Co se s ním stalo?“

„Ten začal žít s těmi, co jedí maso, a stal se zpěvákem písní pro krále. Nyní je z něj již stařec, ale zpívá stále stejné písně; a když se objeví nějaký muž, který vstane a chce jít kupředu, zpívá, že onen muž jde vlastně zpět a chce žít na stromě.“

Dlouhá brada zabořil ruku do medvědího těla a bezzubými dásněmi začal usrkávat z pěsti plné loje.

„Jednou přijde doba,“ zamyslel se a otíral si obě ruce o své boky, „kdy všichni pomatení budou mrtví a pak půjdou všichni lidé kupředu. Síla silných bude jejich a oni spojí svoje síly dohromady, takže všichni na světě ... nikdo nebude bojovat jeden proti druhému. Nebudou strážní, nebudou dozorcí na hradbách. A všechna dravá zvířata bude vyhubena, a jak už říkal i *Chlupatá tvář*, na všech úbočích kopců budou pastviny pro kozy a ve všech horských údolích bude obilí a tlusté kořeny. A všichni lidé budou bratři, a žádný nebude nečinně polehávat na slunci, aby jej ostatní živili. A to všechno se stane až budou pomatení mrtví a až nebudou žádní zpěváci, kteří by stáli na místě a zpívali Píseň včel. Protože včely nejsou lidé.“